

СЕКЦІЯ 1

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ КЕЙС–СТАДІ ПРИ ВИКЛАДАННІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

1. КОМБІНУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ З ІНШИМИ МЕТОДАМИ НАВЧАННЯ

Бойко І.А., к-т. екон.наук

Національний університет харчових технологій

Проблема активізації пізнавальної діяльності студентів завжди була однією з найбільш актуальних у практиці навчання, тому постійно ведеться пошук інструментарію, що дозволяє ефективно використовувати спільну пізнавальну діяльність викладача і студентів.

Одним з найбільш ефективних і поширених методів організації активної пізнавальної діяльності студентів є метод аналізу конкретних ситуацій (кейс-метод).

Кейс-метод, як одна із форм активного навчання, використовується при викладанні різних дисциплін. Разом із вдосконаленням аналітичних навичок, метод ситуаційних вправ стимулює розвиток компетенцій, дозволяючи впроваджувати компетентісний підхід до підготовки фахівців у ВНЗ. Водночас кейс-методи є формою перевірки знань, що розвивають здатність відокремлювати важливе від часткового, виховують

відповідальність при прийнятті рішень та формують необхідні навички в процесі навчання [1].

Використання метода кейсів дозволить доповнити теоретичні аспекти курсу шляхом введення реальних задач, які необхідно вирішити групі. Він дає унікальну можливість знайти рішення реальної проблеми в безпечній ситуації без тиску та тривоги про негативні наслідки неправильного вирішення проблеми.

Кейс-метод стимулює активність звернення студентів до наукових джерел, підвищує прагнення до одержання теоретичних знань для отримання відповідей на поставлені питання, тобто інтенсифікує самостійну роботу студентів. При цьому головною метою кейс-методу є розвиток аналітичних здібностей студентів, сприяння правильно використовувати наявну інформацію, виховування самостійності у студентів в прийнятті рішень.

По суті кейс-метод володіє такими ознаками, що дозволяють відокремити його від інших методів навчання [3]:

- наявність моделі соціально-економічної системи, стан якої розглядається в деякий дискретний момент часу;
- колективний пошук рішення;
- багатоваріантність рішення (принципова відсутність єдиного рішення);
- єдина ціль при пошуку рішення;
- наявність системи групового оцінювання діяльності.

Виходячи із цих ознак можна стверджувати, що кейс-метод є найбільш подібним до таких методів навчання як ділові, ролеві та імітаційні ігри.

Відмінність буде полягати в тому, що гра не обмежується загальною моделлю системи. Вона передбачає вироблення відповідних їй елементів: стратегій поведінки, системи ролей, стимулів тощо. Гра представляє собою динамічне явище, а кейс-метод може здійснюватись по відношенню до статичних ситуацій, що позбавлені вираженої часової динаміки.

Що стосується порівняння кейс-методу та проблемного навчання, то можна виділити декілька аспектів їх взаємодії. По-перше, кейс-метод передбачає наявність проблеми, яка виявляється прихованою описом ситуації, а іноді навіть сам кейс-метод зводиться до формулювання та всебічного аналізу проблеми. По-друге, проблеми в кейс-методі є більш конкретно в порівнянні із проблемним методом навчання [3]. Отже, за своєю суттю кейс-метод найбільш близький до ігрових методів навчання та методів проблемного навчання.

При цьому кейс-метод набуває найбільшої ефективності при комбінувати із іншими методами навчання. Наприклад, дискусія як метод навчання може використовуватись при обговоренні проблеми в малих групах або при презентації варіантів вирішення проблеми групами. Перевагами використання дискусії у комбінуванні з кейс-методом є можливість вироблення більшої кількості варіантів думок учасників, більша спонтанність

висловлення думок, яка дає можливість відтворення реальності та стимулює учасників до взаємодії.

Метод мозкового штурму (мозкової атаки) дозволяє оперативно вирішити реальну проблему, представлену кейсом, на основі стимулювання творчої активності, при якій учасникам обговорення пропонується висказувати максимально можливу кількість варіантів рішення проблеми. Також при пошуку варіантів вирішення проблеми можуть застосовуватись модифікації методу «мозкового штурму» такі як [2, 4]:

- метод індивідуального мозкового штурму (всі ролі генератора, фіксатора, оцінювача ідей виконує одна людина);
- метод прямого мозкового штурму (процес формулювання проблеми (цілей, обмежень) відбувається також за допомогою методу мозкового штурму з тим самим складом учасників);
- метод масового мозкового штурму (використовується для вирішення глобальних проблем);
- метод подвійного (парного) мозкового штурму (введення критики поданих ідей);
- метод мозкового штурму з оцінкою ідей;
- метод конференції ідей (круглий стіл).

Крім того, для діагностики проблеми та пошуку рішення кейсу може бути застосовані інші методи такі як [4]:

- морфологічний метод та метод аналізу кола проблем, що полягають у розкладанні існуючої проблеми на компоненти або

виникаючі проблеми, а потім в їх подальшій розбивці на альтернативні способи реалізації

- метод аналогій (полягає у виокремленні проблеми, що виникла та спробі її вирішення за допомогою ідей з інших сфер життя і науки);

- випадковий імпульс (полягає у тому, що отримавши випадковий стимул, необхідно пов'язати його з проблемою або її частиною);

- метод « 635 » (полягає у висловленні на листках шістьох осіб по три ідеї за п'ять хвилин, які потім за годинниковою стрілкою передаються. За наступні п'ять хвилин кожен учасник повинен ознайомитися з усіма пропозиціями свого сусіда і деталізувати їх. Так відбувається доти, поки кожний не попрацював над усіма ідеями групи. Через півгодини, як максимум, готові 18 розроблених пропозицій. Наступні півгодини даються на їх обговорення, доповнення та вибір найкращих варіантів);

- метод модерації (учасники заповнюють по три картки з коротким описом наявних проблем (анонімно). Модератор тасує отримані картки і по черзі оголошує їх зміст, пропонуючи віднести їх до певних груп. Якщо думки учасників розходяться, остаточне рішення належить автору даної картки. В результаті всі проблеми виявляються розбиті на групи (кластери). Обговорюється кожен з кластерів. Розробляється загальне найменування кластерів. Визначається їх відносна важливість).

Слід зауважити, що для інтенсифікації процесу навчання необхідно забезпечити роботу з кейсами у малих група. Групова взаємодія допомагає вирішенню різноманітних групових та особистісних проблем, прийняттю всіма учасниками цінностей і потреб інших, полегшує процес самодослідження.

Відповідно застосування кейс методів і з комбінуванням інших методів навчання дозволить не тільки інтенсифікувати навчальний процес, але і вивести його на новий, більш якісний рівень, забезпечуючи підготовку освіченої, творчої особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іванов С.В. Використання кейс-методів у навчальному процесі / С.В. Іванов, Т.Л. Мостенська, І.В. Федулова, Т.В. Рибачук-Ярова// Наукові праці НУХТ. – 2012. – №43. – С.107-112
2. Курьянов М.А. Активные методы обучения: метод. пособие/М.А. Курьянов, В.С. Половцев. Тамбов : Изд-во ФГБОУ ВПО «ТГТУ», 2011. – 80 с.
3. Ситуационный анализ, или Анатомия Кейс-метода / под. ред.. О.П. Сурмина. К.: Центр инноваций и развития, 2002. 286 с.
4. Шахмартова О.М. Активные методы обучения. Учебное пособие. 2-е издание. Пенза: ПГПУ им. В.Г.Белинского, 2011.132с.